

„MEŠTIANSKA KULTÚRA FAJČENIA TABAKU“ 5.6. – 30.9.2026

Pohronské múzeum Nová Baňa – organizácia Banskobystrického samosprávneho kraja Vás srdečne pozýva na výstavu „MEŠTIANSKA KULTÚRA FAJČENIA TABAKU“.

Výstava prináša novátorský pohľad na jeden z dôležitejších prameňov hmotnej kultúry novoveku – hlinené fajky, ktoré sa ako bežne používané náčinie začali v Európe uplatňovať od 17. storočia.

Fajky sú pre archeológa cenným prameňom analýzy, napríklad v kontexte výskumu datovania novovekých vrstiev, a zároveň nepochybným, interpretačne významným hmotným pozostatkom dávnych zvykov a módy.

Zložitosť tejto problematiky spôsobuje, že archeologické výskumy si často vyžadujú doplnenie v podobe interdisciplinárnych štúdií, napríklad z oblasti histórie či etnografie. Nálezy fajčiarskych potrieb nájdené v Krakove a okolí odrážajú spätosť obyvateľov tohto mesta so zvykmi vychádzajúcimi najmä z východnej (tureckej) tradície. Tieto pramene zároveň naznačujú, že vtedajší konzumenti používali tak výrobky miestnej produkcie, ako aj vysokokvalitné doplnky vyrábané v iných európskych centrách.

Vzhľadom na podobný vývoj v rámci habsburskej monarchie sú prezentované výsledky výskumov autora výstavy Jakuba Puziuka aplikovateľné z väčšej časti aj na územie dnešného Slovenska. Pre región Novej Bane a okolia je táto téma o to viac zaujímavá vzhľadom na blízkosť hlavných výrobných centier hlinených fajok v bývalom Uhorsku – Banskej Štiavnici a Kremnici. Nová Baňa sa zároveň podieľala na histórii výroby hlinených fajok na začiatku 20. storočia prostredníctvom finalizovania časti produkcie Karola Zachara a Maxa Weissa, ich glazovania u tunajšieho kachliara Jozefa Benča.

Expozícia prenáša návštevníka do exotického sveta tureckej kaviarne, ktorá tvorí orientálne pozadie hlavného naratívneho prúdu – predstavenia doterajšieho stavu poznania dejín krakovského fajkárstva na základe archeologických nálezov. Predmety chceme prezentovať ako hmotný dôkaz orientalizácie kultúry dávnych mešťanov pod vplyvom tureckej tradície. Pôjde teda o cestu do iného kultúrneho rozmeru, spätého s exotikou východoeurópskeho fajkárstva.

Archeologické pamiatky prezentované na výstave (okrem iného jednodielne hlinené fajky, čibuky a porcelánové fajčiarske doplnky) pochádzajú z obdobia od 17. storočia do prvej polovice 20. storočia a tvoria jedinečnú kolekciu v zbierkach Archeologického múzea v Krakove.

Autor výstavy a textu: Jakub Puziuk

Preklad a doplnenie: Rudolf Nádaskay

Výtvarná úprava – Anna Piwowarczyk, Marek Grosse

Výstava je prístupná počas otváracích hodín Pohronského múzea nasledovne:

JÚN - SEPTEMBER

Nedeľa – piatok: 10,00 – 18,00

Srdečne pozývame!